

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

ЗАКАРПАТСЬКІ ФІЛОЛОГІЧНІ СТУДІЇ

Випуск 21
Том 1

Видавничий дім
«Гельветика»
2022

Журнал включено до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») з філологічних наук відповідно до Наказу МОН України від 09.02.2021 № 157 (додаток 4)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Зимомря І. М. – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та практики перекладу, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Голова редакційної ради:

Палінчак М. М. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри міжнародної політики, декан факультету міжнародних економічних відносин, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Члени редколегії:

Бідзіля Ю. М. – доктор наук із соціальних комунікацій, професор, завідувач кафедри журналістики, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Вереш М. Т. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Гвоздяк О. М. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри німецької філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Голік С. В. – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Гжесяк Ян – д-р габ., професор Державної вищої професійної школи в Коніні, Конін, Польща

Девіцька А. І. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії та практики перекладу, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Добровольська О. Я. – доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри іноземної філології та перекладу, Національний транспортний університет

Мафтин Н. В. – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української літератури, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Павлак Мірослав – д-р габ., професор, ректор, Державна вища професійна школа в Коніні, Конін, Польща

Печарський А. Я. – доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури ім. акад. М. Возняка, Львівський національний університет імені Івана Франка

Попович Н. М. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри полікультурної освіти та перекладу, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Рогач Л. В. – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Фабіан М. П. – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри англійської філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Чендей Н. В. – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Чик Д. Ч. – доктор філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов і методики їх викладання, Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка

**Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet
Вченою радою Державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет», протокол № 1 від 31.01.2022 року.**

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія KB № 23097-12927P,

видане Державною реєстраційною службою України 10.01.2018 р.

Офіційний сайт видання: www.zfs-journal.uzhnu.uz.ua

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення
StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

ISSN 2663-4880 (print)
ISSN 2663-4899 (online)

© Ужгородський національний університет, 2022

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1

УКРАЇНСЬКА МОВА

Азарова Л.Є., Радомська Л.А., Горчинська Л.В. ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЇ В КУРСІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ.....	9
Бортун К.О. СТИЛІСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЕМОЦІЙНО-ЕКСПРЕСИВНОЇ ЛЕКСИКИ У РОМАНАХ ДАРИ КОРНІЙ.....	15
Булик-Верхола С.З. ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДНИХ МУЗИЧНИХ СЛОВНИКІВ.....	20
Гончарук О.В., Дикан О.В. ФУНКЦІОНАЛЬНІ ТИПИ МОДАЛЬНОСТІ: ЇХ ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ В КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИСЛОВЛЕНЬ	26
Гурдуз А.І. СТРАТЕГІЇ СЕТА ГРЕМА-СМІТА І БЕНА ВІНТЕРСА В МЕШАП-ТРАНСФОРМУВАННІ РОМАНІВ ДЖЕЙН ОСТІН І ЛЬВА ТОЛСТОГО.....	32
Домрачева І.Р., Коваль Л.М., Митько Н.А. РЕАЛІЗАЦІЯ СУКУПНОЇ СЕМАНТИКИ У СКЛАДЕНИХ ПІДМЕТАХ.....	39
Дьолог О.С. ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНШОМОВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У ГАЛУЗІ НАЙМЕНУВАНЬ МОДНОЇ ІНДУСТРІЇ.....	45
Євтушина Т.О., Прокопенко Л.І., Безенко А. ЕЛІПТИЧНИЙ ЗАГОЛОВОК ЯК АКТУАЛІЗАТОР КОМУНІКАТИВНО ВАЖЛИВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В ГАЗЕТИ «ЧОРНОМОРСЬКІ НОВИНИ».....	50
Кемінь У.В. ФРАЗЕОЛОГІЗМИ ЯК МАРКЕРИ КАТЕГОРІЇ ЕМОТИВНОСТІ У КОНТЕКСТІ МОВОТВОРЧОСТІ МАРІЇ МАТІОС.....	55
Ляхно Н.В. НЕРОЗЧЛЕНОВАНІ СУБ'ЄКТНО-ОБ'ЄКТНІ СТРУКТУРИ У СФЕРІ АКТАНТНОЇ ФУНКЦІОНАЛЬНОСТІ.....	61

РОЗДІЛ 2

СЛОВ'ЯНСЬКІ МОВИ

Апоненко І.М. ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАЙМЕНУВАНЬ ЗА ЗОВНІШНЬОЮ ОЗНАКОЮ І ЯКОСТЯМИ ПЕРСОНАЖІВ У ЗБІРЦІ «РОСІЙСЬКІ НАРОДНІ КАЗКИ» О. М. АФАНАСЬЄВА.....	66
Кобилецька Л.В. ВАРІАНТНІСТЬ ТЕМПОРАЛЬНИХ І ЛОКАТИВНИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ (НА МАТЕРІАЛІ ЧЕСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ).....	70
Корнєєва О.М. НЕЗАВЕРШЕНІ СИНТАКСИЧНІ КОНСТРУКЦІЇ ЯК ЗАСІБ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ПОНЯТТЯ «ВІДСУТНІСТЬ» У ТВОРЧОСТІ С. Д. ДОВЛАТОВА.....	75
Корпало О.Р. ТЕРМІНОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПРИ ВИКЛАДАННІ СИНТАКСИСУ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ.....	79
Лукіна Л.Р. ЛЕКСИКО-ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ЕКСПРЕСІЇ В СУЧАСНІЙ ПОЛЬСЬКІЙ ПРОПОВІДІ.....	84
Савицька Л.В., Кобринець О.С., Безугла І.В. ЛЕКСИКОГРАФІЧНЕ ПОДАННЯ КОНЦЕПТУ «ХИТРИСТЬ» У СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВАХ.....	91
Тукова Т.В. ВИВЧЕННЯ АКЦЕНТОЛОГІЧНОЇ СПЕЦИФІКИ ПРИСЛІВНИКІВ ПРИ ПІДГОТОВЦІ СПЕЦІАЛІСТІВ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ.....	95

РОЗДІЛ 3

ГЕРМАНСЬКІ МОВИ

Анісімова А.І., Сафонова Н.А., Добрушина М.Ю. АСОЦІАТИВНЕ ПОЛЕ КОНЦЕПТУ МОВНА ПОЛІТИКА.....	102
Vogachevska L.O. PREPARATION FOR THE INTERNATIONAL LANGUAGE EXAM AS A PART OF GLOBALIZATION IN EDUCATION (TOEFL, ITS STRUCTURE AND PRACTICAL RECOMMENDATIONS).....	107
Бокшань Г.І. ЕМОТИВНА ЛЕКСИКА В ІНТЕРНЕТ-ЗМІ, ЩО ВИСВІТЛЮЮТЬ СТАН ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ.....	113
Ведь Т.М., Лютвієва Я.П., Полежаєва О.В. ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИЧНИХ ІННОВАЦІЙ ДІЛОВОЇ СФЕРИ У МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ.....	117

Гасюк Н.В., Пуш О.М. ОНІМИ В ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ ТВОРІВ ФЕНТЕЗИ (НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ ПАТРИКА РОТФУССА «ІМ'Я ВІТРУ»)	124
Главацька О.І. СУБСТАНТИВИ НА ПОЗНАЧЕННЯ ОСОБИ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ (НА МАТЕРІАЛІ ПОХІДНИХ ІЗ СУФІКСОМ -IST)	128
Глуховська М.С. ОЦІНКА ЗНАЧЕНЬ ТА ФУНКЦІЇ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ТЕКСТАХ С. МОЕМА	133
Гром О.І. ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ КОНЦЕПТУ «РОЗУМОВА ДІЯЛЬНІСТЬ»	137
Деркевич Н.А. З ІСТОРІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЕСЛІВНИХ ПРЕФІКСІВ У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ	142
Ділай І.П., Ділай М.П. РОЛЬ ЧАСТОТНОСТІ У ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ	146
Dobrovolska S.R., Опуг М.В., Panchyshyn S.B. STRUCTURAL AND SEMANTIC FEATURES OF HOMONYMIC TERMS IN ECONOMIC DISCOURSE	152
Дружб'як С.В., Коцан О.Я. СТИЛІСТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРСУАЗИВНОСТІ У НІМЕЦЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ ПОЛІТИЧНІЙ РЕКЛАМІ	157
Льєнко О.Л., Михайлова Т.В., Шумейко Л.В. АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ МЕРЕЖЕВОЇ КОМУНІКАЦІЇ	163
Калита А.А., Бурка Н.А. ЕНЕРГЕТИЧНИЙ ВПЛИВ КОМУНІКАТИВНИХ ЧИННИКІВ НА ЗАСОБИ МОВЛЕННЄВОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКА	168
Калінюк О.О., Кашуба М.В., Розанова О.А. ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРИ ТА ВЕРБАЛЬНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ХУДОЖНЬОГО ПРОСТОРУ У ТВОРІ К. ШОПЕН «THE STORY OF AN HOUR»	177
Ковбасюк Л.А. УНІВЕРСАЛЬНІ ПРЕЦЕДЕНТНІ АНТРОПОНІМИ У РОМАНІ КАТІ ПЕТРОВСЬКОЇ «МАБУТЬ ЕСТЕР»	181

РОЗДІЛ 4

ЗАГАЛЬНЕ МОВОЗНАВСТВО

Бечко Я.В. СМИСЛОВИЙ РОЗВИТОК АД'ЕКТИВА ТЕРМІЧНОЇ СЕМАНТИКИ НІМ. <i>HEISS</i> У КОНТЕКСТІ ВНУТРІШНЬОЇ ФОРМИ ФРАЗЕМ	187
Верховцова О.М., Голоднюк А.А., Куценко О.В. СТАРИЙ НОВИЙ РІК АБО ОКСИМОРОН ЯК СТИЛІСТИЧНА ФІГУРА	191
Есенова Е.Й. ПРАКТИЧНА ТРАНСКРИПЦІЯ ЯК ЗАСІБ ПЕРЕДАЧІ МАТЕРІАЛЬНОЇ ФОРМИ ЗАПОЗИЧЕНЬ У МОВІ-РЕЦИПІЄНТІ	196
Євтушенко Н.І. ЗАСОБИ ВЕРБАЛЬНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ МІСЬКОГО ПРОСТОРУ В РОМАНІ Т. ДРАЙЗЕРА "SISTER CARRIE"	201
Лебедєва С.Л. СОЦІОЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОНИКНЕННЯ СЛІВ ЛАТИНСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ В УКРАЇНСЬКУ, АНГЛІЙСЬКУ ТА ІТАЛІЙСЬКУ МОВИ	206
Осипенко В.Ю. ЛІНГВОІСТОРИОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ДИСКУРСУ В СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ	212
Паславська А.Й. ЗАПЕРЕЧЕННЯ В МОВІ: ВІД ФОРМИ ДО ЗНАЧЕННЯ	216
Rylyriuk K.M. ON THE ISSUE OF INTERACTION OF LINGUISTIC REGIONAL STUDIES AND TRANSLATION THEORY AND PRACTICE	221
Самойленко О.В. СУФІКСОЇДИ В УКРАЇНСЬКІЙ МЕДИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ	225

РОЗДІЛ 5

ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНЕ І ТИПОЛОГІЧНЕ МОВОЗНАВСТВО

Борисенко Н.Д., Кодубовська О.О. СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АПЕЛЯТИВІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ МІСЬКОГО ТИПУ В ЗАХІДНОГЕРМАНСКИХ МОВАХ: ЗІСТАВНИЙ АСПЕКТ	230
Давиденко А.О. КОНТРАСТИВНИЙ АНАЛІЗ НАПОВНЕННЯ КОНЦЕПТУ <i>КОЛІР</i> В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ	234
Остапченко В.О. ЛІНГВОПРАГМАТИКА ДИСКУРСУ Р. М. РІЛЬКЕ	239
Тодорова Н.Ю. ЗІСТАВНИЙ АНАЛІЗ ПРОСТОРОВИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ ІНТЕГРАЦІЙНО-ПОРІВНЯЛЬНОГО ТИПУ МОТИВАЦІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	244

РОЗДІЛ 6**СТРУКТУРНА, ПРИКЛАДНА ТА МАТЕМАТИЧНА ЛІНГВІСТИКА**

Голощук С.Л. КОРПУСНА ЛІНГВІСТИКА: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	249
Оруг М.В., Dobrovolska S.R., Panchyshyn S.B. ANGLICISMS IN UKRAINIANS' INTERNET COMMUNICATION.....	253

РОЗДІЛ 7**УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА**

Ганченко А.Ю. СПЕЦИФІКА АВТОРСЬКОЇ САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ В ЗБІРЦІ В. МАХНА «ЄРУСАЛИМСЬКІ ВІРШІ».....	259
Гладкова М.В. ПРОЗА В. ДРОЗДА 1970–1980-Х РОКІВ: ДО ПРОБЛЕМИ СПРИЙНЯТТЯ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЦЯМИ.....	265
Гуцол М.І. МІФ ЯК ГОЛОВНА ПАРАДИГМА УКРАЇНСЬКОЇ ПОСТМОДЕРНОЇ ДРАМАТУРГІЇ.....	273
Кобзей Н.В. «ЛІТЕРАТУРНО-СКУЛЬПТУРНІ» КОРЕЛЯЦІЇ У ТВОРЧОСТІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА.....	278
Косарєва Г.С. РЕЦЕПЦІЯ ОБРАЗУ ТРИКСТЕРА В РОМАНАХ «АПТЕКАР» ЮРІЯ ВИННИЧУКА ТА «ФЕЛІКС АВСТРІЯ» СОФІЇ АНДРУХОВИЧ: ТИПОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ.....	282

РОЗДІЛ 8**ПОРІВНЯЛЬНЕ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО**

Маркова М.В. ТРАДИЦІЇ ПЕТРАРКІЗМУ У ЗБІРЦІ ДЖОНА ДОННА «ПІСНІ І СОНЕТИ».....	287
---	-----

Лукіна Л. Р. Лексико-фразеологічні засоби вираження експресії в сучасній польській проповіді. *Науковий журнал «Закарпатські філологічні студії»*. Ужгородський національний університет, 2022. Випуск 21. Том 1. С. 84 – 90.

Ключові слова: проповідь, експресія, експресема, емотивна лексика, фразеологізми.

УДК 811.162.1'373.7:821.162.1-5

ЛЕКСИКО-ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ЕКСПРЕСІЇ В СУЧАСНІЙ ПОЛЬСЬКІЙ ПРОПОВІДІ

У статті проаналізовано лексико-фразеологічні засоби вираження експресії, що вживаються в текстах сучасних польських проповідей. Актуальність дослідження зумовлена тим, що експресивність є однією з найскладніших лінгвістичних категорій, оскільки вона пов'язана з виявом суб'єктивного початку в мові, що супроводжує пізнання об'єктивної дійсності та відображає зміст індивідуальної свідомості носіїв тієї чи іншої мови.

Визначено, що важливу роль у лінгвостилістичній системі будь-якої мови відіграє передусім емоційна лексика, тобто ті прошарки словникового складу, які так чи інакше пов'язані з людськими почуттями. У сучасній польській проповіді емотивну лексику репрезентують: синоніми, антоніми, релігійні терміни, ідеологізми, агіоніми, антропоніми, топоніми та ін. Специфічна термінологічна релігійна лексика в тексті проповіді створює урочистість, емоційність, експресивність, піднесеність. Надзвичайною емоційністю й експресивністю відзначаються синоніми та антоніми

Наголошено на тому, що експресивні якості проповідей вияскравлюються завдяки вживанню фразеологізмів, лексичні компоненти яких номінативно (до того ж часто образно) розкривають напружені психічні стани людини.

Неабиякою експресивністю позначені ті фразеологізми, що передають життєві труднощі, безвихідь суб'єкта.

Однією з головних, категоріально істотних ознак фразеологізмів є наявність особливого, експресивного, цілісного фразеологічного значення, яке володіє певними специфічними особливостями, які відрізняють його від лексичного і дозволяють виділитися в самостійне поняття, що розкриває сутність фразеологічної системи. На відміну від лексичного значення, фразеологічне, як правило, пов'язане з позначеними предметами не прямо, а опосередковано, тобто значення більшої частини фразеологізмів генетично похідне. Фразеологізми створюються не для називання нових явищ, а для конкретизації та емоційно-образної оцінки предметів, явищ, подій, які вже названі у мові.

Ключові слова: проповідь, експресія, експресема, емотивна лексика, фразеологізми.

The article analyzes the lexical and phraseological means of expression that are used in the texts of modern Polish sermons. The relevance of the study is due to the fact that expressiveness is one of the most complex linguistic categories, as it is associated with the manifestation of subjective origin in language, which accompanies the knowledge of objective reality and reflects the content of individual consciousness of native speakers.

It is determined that an important role in the linguistic and stylistic system of any language is played primarily by emotional vocabulary, those layers of vocabulary that are somehow related to human feelings. In modern Polish preaching, emotional vocabulary is represented by: synonyms, antonyms, religious terms, ideologies, agionyms, anthroponyms, toponyms, and others. Specific terminological religious vocabulary in the text of the sermon creates solemnity, emotionality, expressiveness, sublimity.

It is emphasized that synonyms and antonyms are marked by extreme emotionality and expressiveness. The expressive qualities of sermons are highlighted

through the use of phraseology, the lexical components of which nominatively (and often figuratively) reveal the tense mental states of man. Extremely expressive are those phraseologies that convey the difficulties of life, the hopelessness of the subject.

There is one of the main categorically significant features of phraseology it's the presence of a special, expressive, holistic phraseological meaning, which has certain specific features that distinguish it from the lexical. It stands out in an independent concept that reveals the essence of the phraseological system. Unlike lexical meaning, phraseological, as a rule, is connected with the marked objects not directly, but indirectly, the meaning of most phraseological units is genetically derived. Phraseologisms are created not to name new phenomena, but to concretize and emotionally and figuratively evaluate objects, phenomena, events that have already been named in the language.

Key words: sermon, expression, expressive, emotional vocabulary, phraseology.

Постановка проблеми. Останні десятиліття посилену увагу лінгвістів викликає релігійна проповідь як різновид мовленнєвого жанру, насамперед, з погляду її комунікативно-прагматичної організації. Без вказівки на те, як певна мовна одиниця або категорія поводить себе у тексті, розуміння природи мови виявляється неповним, оскільки вивчати текст поза людиною, яка є його творцем і адресатом, неможливо. Саме текст відбиває образ світу, запам'ятовує динаміку думки і способи її експлікації за допомогою мовних засобів [1, с. 4].

Мотиваційною основою свідомості та мовної поведінки є емоції. Джерелом людських емоцій виступає мова, яка власне і номінує емоції, виражає їх, описує, імітує, стимулює, класифікує, пропонує засоби для мовного маніпулювання та моделювання відповідних емоцій. Саме мова формує емоційну картину світу. Інтерес до проблеми експресивності пояснюється увагою до мовної особи, а точніше, до опису мови як засобу дії на мовну особу, на її поведінку і внутрішню духовну діяльність. Як наслідок, основною

функцією експресивності є посилення дії на інтелектуальну, емоційну і вольову сфери особи реципієнта. Вона має здатність виражати усілякі стосунки, що пов'язують позначення дійсності з емоційним у своїй основі сприйняттям дійсності і прагненням передати це сприйняття реципієнтові, впливаючи на його діяльність з тією чи іншою метою. Експресивність змінює емоційний стан носія мови, впливаючи, таким чином, на його цілеспрямовану діяльність [2, с. 232].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання про сутність експресивності належить до центральних у сучасному мовознавстві. Нині опубліковано багато ґрунтовних розвідок про категорію експресивності з погляду семантики, психолінгвістики та лінгвостилістики.

Певною мірою торкалися дослідження мовної експресивності та експресії такі лінгвісти, як: О. Ахманова, А. Вежбицька, Т. Скубалянка, Р. Гжегорчикова, С. Граб'яс, Г. Згулкова, Ш. Баллі, Я. Зіма, О. Потєбня, В. Русанівський, М. Пилинський, С. Єрмоленко, Л. Шевченко, В. Чабаненко, Н. Бойко, Н. Дорогович, І. Арнольд, В. Шаховський, В. Виноградов, В. Телія.

О. Ахманова експресію трактує як «виразово-зображальні якості мовлення, що відрізняють його від звичайного (або стилістично нейтрального) і надають йому образності та емоційного забарвлення». Приблизно так само витлумачують цей термін і Д. Розенталь та М. Телєнкова. За В. Григор'євим, експресія – це виразність, це те, що передбачає вираження нетривіального (наприклад якогось художнього змісту). З думкою В. Григор'єва перегукується таке твердження Г. Колесника: «Експресія – це те, що протиставляється стандарту, емоційно марковане, характерне...». Виходить, отже, що експресія – це виразність, або зображальність мовлення, це така якість мовлення, завдяки якій воно набуває стилістичної маркованості (емоційності, образності) і стає спроможним передати певний нетривіальний зміст. Але таке поняття потребує деяких уточнень і доповнень [3, с. 6].

В. Чабаненко зауважує, що поняття «експресія» інколи ототожнюють із поняттям «експресивність». Але це різні речі. Якщо експресія – підсилення

(інтенсифікація, збільшення) виразності, то експресивність – уже сама підсилена (інтенсифікована, збільшена) виразність, така соціально й психологічно мотивована властивість мовного знака (мовленнєвого елемента), яка деавтоматизує його сприйняття, підтримує загострену увагу, активізує мислення, викликає почуттєву напругу слухача або читача [3, с. 7].

Постановка завдання. Метою статті є виявлення тих лексико-фразеологічних мовних засобів сучасних польських проповідей, які сприяють вираженню експресії в даному жанрі релігійного дискурсу.

Виклад основного матеріалу. Домінуючою стильовою характеристикою ораторських промов усіх жанрових різновидів є експресивність, що визначається діями адресанта, який прагне вплинути на емоційну, вольову та інтелектуальну сфери адресата і використовує для цього всі різноманітні засоби впливу. Прийоми і методи експресивізації тексту включають як відкритий вплив, так і широке використання непрямой мовленнєвої тактики. Емотивність та експресивність найкраще реалізується на лексичному мовному рівні [4, с. 100].

Дослідивши мовну організацію сучасних польських проповідей на лексичному мовному рівні, можемо побачити, що експресивність практично не властива релігійним термінам (*zmartwychwstanie, liturgia, Eucharystia, msza, Ewangelia, apostoł, prorok, kaplica, homilia, anioł, grzech, modlitwa, kościół, chrzest, krzyż* *możo*) всередині терміносистеми, однак вона посилюється при вживанні їх у проповіді, під час якої пересічні парафіяни сприймають одиниці богословської терміносистеми як частково детермінологізовані й позначені конотацією піднесення: «*Słowo stawia nas dziś, jak w czasie każdej zresztą Eucharystii, przed koniecznością dokonania wyboru, od którego zależy nasz los: zbawienie lub potępienie*» [1]; «*Na Eucharystię przychodzimy spotkać Mądrość*» [2]; «*Potrzeba wówczas duchowego Lekarza, szpitala – wspólnoty Kościoła oraz skutecznych leków na ludzkie schorzenia duchowe, sakramentów, modlitwy, postu, darów Ducha*»; «*Ale drugie prawo życia duchowego podpowiada, że człowiek jest często zawirusowany grzechem i w konsekwencji oddzielony od Boga*» [3]; «*Widzimy*

może jaśniej podczas **modlitwy i liturgii**, że takie przesłanie zostawili nam nasi ojcowie» [8]; «Dla pań przypomnienie, że kobiecy ubiór **do kościoła** to opcja „skromnie”. Właściwy strój to taki, który nie rozprasza uwagi **na modlitwie**»; «W świetle etykiety, która jest w tym przypadku bezwzględna, elegancki mężczyzna wybierając się **na Mszę św.** powinien włożyć garnitur, do tego koszulę (najlepiej białą), krawat oraz półbuty»; «Osobista **wiara** lub niewiara człowieka wyraża się, lub nie, w sposobie ubierania, w tym zewnętrznym szacunku wobec niedzieli, **dnia zmartwychwstania, Eucharystii, miejsc poświęconych**» [10]; «Niesamowicie brzmią dzisiaj słowa Pisma odczytane **w kościele**»; «Zaobserwujmy to: **Eucharystia** to wielkie indywidualne i wspólnotowe wypatrywanie śladów»; «**Eucharystia** daje nam tę pewność, radość co tydzień, w każdym wieku, w każdym stanie»; «A to po prostu, my, uczestnicy **liturgii Mszy św.** oddajemy siebie Jemu» [11]; «**Apostołowie**, doświadczeni rybacy, wiedzieli o tym dobrze»; «**Apostołowie** różnią się od zdobywców tego świata. Są pokorni i dlatego szukają bardziej sercem» [12]; «**W kościele** nierzadko **po homilii** na twarzach słuchaczy można dostrzec znudzenie» [18]; «Dlatego **chrzest** jest czymś więcej niż tylko przebaczeniem grzechów. **Chrzest** jest jak umowa zawarta z Bogiem, by nauczyć się mówić Ewangelią i prowadzić życie ucznia. **Chrzest** to skrzydła» [19]; «Słowo „**krzyż**” najczęściej przywodzi w świecie na myśl cierpienie i śmierć, czyli to, co budzi nasz lęk i wielką nawet niechęć. Buntuje się świat przed krzyżem»; «Bo **Krzyż Chrystusa** jest kluczem do Raju. **Krzyż** staje się więc znakiem bezgranicznego zawierzenia Bogu, który swojego Syna nam dał do końca, aby nam przedstawić owoc Zmartwychwstania» [20].

Ми зауважили, що у текстах сучасних польських проповідей трапляються й введені до експресивних метафоричних сполук частково детермінологізовані терміни зі світських, наукових галузей (*wojna informacyjna, media, kryzys ekonomiczny, DNA, „żelazna kurtyna”, hejt ma inui*): «A ile z **wojen informacyjnych** odbywa się za pomocą **mediów**. Jakaż to pułapka... Ileż też słyszimy paskudnych wojenek słownych, ileż doświadczamy kłamstw z wielu anten i wielu źródeł»; «Ludzkie **DNA** — **kod genetyczny** w którym zapisano fizyczne właściwości każdego z nas — posiada przynajmniej poczwórną złożoność» [11]; «Czy zauważyliście, że

słowo Jezus „wypowiedziane” przez Boga do ludzkości w Betlejem uczy nas komunikacji poprzez „żelazną kurtynę” między życiem i śmiercią? ...Z pokorą i miłością ludzie potrafią się przebić poprzez „żelazną kurtynę” między życiem i śmiercią» [12]; «Szacunek jest warunkiem do zrozumienia, wyciągnięcia dłoni do drugiego. **Hejtu**, uprzedzenia dostarczają nam dosyć obficie **media**. Bóg kocha człowieka, a wyzwala **hejtu** nie toleruje. Takich talentów nie rozdaje» [13]; «**Media** zdają się nie popularyzować niektórych słów.. Do takich zniechęconych słów w **słowniku medialnym** należy, zdaje się, wyraz **posłuszeństwo**» [14].

Уже два роки світ перебуває у жахливій реальності, пов’язаний із появою і швидким поширенням нового небезпечного коронавірусу (SARS-CoV-2), що призвело до оголошення коронавірусної пандемії. Так, із грудня 2019 року найбільш вживаною стала медична тема з ключовим поняттям «коронавірус», «коронавірусна хвороба» або COVID-19.

Смертоносна хвороба COVID-19 вплинула на всі сфери життя. За короткий час термінологічна, переважно медична лексика стала загальноживаною і охопила усі сфери життя, що не оминуло й релігії.

Аналізуючи проповіді сучасних польських проповідників, ми звернули увагу на те, що в багатьох проповідях згадується всесвітня пандемія та термінологія, яка з нею пов’язана (*pandemia, virus, Covid-19, kwarantanna, szczepionka, zaszczepić się, zamknięcia domowe, lockdown, rozmrażanie gospodarki, szpitale jednoimienne, izolacja społeczna, maseczki, dozowniki płynu do dezynfekcji, wideokonferencje, praca zdalna, strefy czerwone*): «Papież Franciszek **zaszczepił się przeciw Covid-19**, a Watykańska Kongregacja Nauki Wiary, podkreśla, że trzeba i należy **się szczepić** kiedy nie ma przeciwwskazań. Jest to wręcz nakaz sumienia: **uchronić siebie oraz innych przed transmisją zabójczego wirusa**» [1]; «Moi Drodzy, **w czasie gehenny pandemii, zamknięcia domowego przeżywaliśmy niejednokrotnie i na różne sposoby brak Eucharystii**» [5]; «Również, a może przede wszystkim w naszych czasach: **pandemii, widocznego kryzysu wiary wielu i skandali targających to tu, to tam Kościołem**» [9]; «Może się wahasz, może nie wiesz jak wybrnąć z bylejakości wiary, czy z **kryzysu pandemicznego**, a gdzieś już czeka na Ciebie grupa

ludzi czy dobry spowiednik» [14]; «**Pandemia** sprawia ból rodzinom, wspólnotom, całym narodom, a nawet najzasobniejszym państwom» [17]; «Inscenizacja mariackiego Betlejem to dla nas również czytelny znak nadziei, w czasach kiedy to **epidemia COVID-19** zajęła pierwsze miejsce w rankingu wszelkich wiadomości dzienników na całym świecie» [18]; «Czy **pandemia** pozostanie z nami na zawsze? **Lockdown, rozmrażanie gospodarki, szpitale jednoimienne, izolacja społeczna, maseczki, dozowniki płynu do dezynfekcji, wideokonferencje, praca zdalna, zamknięte restauracje, strefy czerwone**» [19]; «W imię prawdy, w czasie trwania **epidemii COVID-19** nie usuwajmy Boga na margines życia, bo to przyniesie ze sobą tragiczne skutki» [20]; «W dobie rekordowych osiągnięć **pandemii** nie należy bać się **maseczek, jak diabeł święconej wody**» [21].

У сучасних польських проповідях функцію експресем виконують також ідеологізми, наприклад *niewolnictwo*, тобто рабство, *niewolnik* – раб, невільник, *obóz koncentracyjny* – конц.табір, *barak* – барак, *KPZR* – КПРС (Комуністична партія Радянського Союзу), *komunista* - комуніст: «*Wiemy, że skończyło się to wprowadzeniem na nowo **niewolnictwa** z którego przecież chrześcijaństwo już wyzwalało przez pierwsze wieki po Chrystusi*» [10]; «*Żywy Chrystus w sercach wzgardzonych **niewolników** staje się Źródłem tryskającym ku życiu wiecznemu, jedynym oparciem w mękach **obozowej egzystencji***»; «*Ludzie w **obozach koncentracyjnych** szukali Boga i drogi do Niego*»; «*W **obozie** przechowywałem **hostie** w sienniku, w przemysłanych skrytkach pod deskami prycz*»; «*W największym ukryciu zanosi oczekującym za stertą kamieni, za węglem **baraku***» [12]; «*Kapłan ten po śmierci Leonida Breżniewa, radzieckiego I sekretarza **KPZR**, modlił się za jego duszę. Dostało się mu od nabożnych parafian, no bo jak tak można modlić się za **komunistę?***» [16].

У сучасних проповідях інгерентна експресивність, тобто така, яка внутрішньо властива мовній одиниці, і є постійною та невід’ємною ознакою елемента мови за будь-яких умов та у будь-яких контекстах, притаманна прецедентним власним назвам-іменам апостолів, пророків, святих, тобто агіонімам (*Apostoł Piotr, Jan Paweł II, Jan Chrzciciel, Dawid, Abraham, Św.*

*Antoni, Św. Józef, Noe, Maria Magdalena, Cyryl, Metody, Św. Sylwester, Św. Faustyna, Św. Cecylia та ін.): «Czy nie tegoż zapалу misyjnego uczył nas również **Karol Wojtyła – Jan Paweł II – Święty? On chłopak urodzony 100 lat temu w podkrakowskich Wadowicach wiedział, że tylko wtedy dusza ludzka zazna spokoju i szczęścia, kiedy dostąpi harmonii z planem Bożym»** [8]; «**Żyjący nadzwyczaj ubogo, Jan Chrzyciel pod natchnieniem ducha Bożego odważnie wychodzi nad Jordan i czyni świadectwo ostatniego proroka»**; «**Od czasów chrztu w Jordanie Syna Bożego już Bóg nie sądzi jak za dni Noego, że wielka jest niegodziwość ludzi na ziemi i że usposobienie ich jest wciąż złe»**; «**Apostoł Piotr nawet przyrównuje chrzest do potopu w czasach Noego»** [10]; «**A Rodzina Święta, Jezus, Maryja, Józef, św. Szczepan, św. Jan, św. Sylwester, św. Jan Paweł II, św. Faustyna i wszyscy nasi Święci czuwają nad nami»**; «**W ten szczególny dzień roku, we wspomnienie świętego papieża Sylwestra, Bogu czynimy dziękczynienie»** [11]; «**A św. Jan w Ewangelii dodaje, że to Jezus ma umrzeć za naród, a nie tylko za naród, ale także, by rozproszone dzieci Boże zgromadzić w jedno»** [15]; «**Maria Magdalena, Maria, matka Jakuba, i Salome wczesnym rankiem w pierwszy dzień tygodnia wędrują, aby zaopatrzyć ciało Jezusa»** [17]; «**Jesteśmy synami i córkami wiary Abrahama. Abraham przypomina nam o głębokości wiary tak żydów i chrześcijan. Osobista zażyłość Abrahama z Bogiem jest tak wielka, że przeważa nawet wartość miłości do jedyne go syna Izaaka. Abraham gotów jest go poświęcić. Abraham stawia wszystko na jedną kartę»** [18]; «**Piotr, Jakub i Jan nie znają jeszcze wyjaśnienia zapowiedzi męki i zmartwychwstania, ale wchodzą w relacje z tajemnicą Jezusa»** [19]; «**Jeszcze jedno: dzisiejszemu dniu patronują dwaj święci patronowie Europy: Cyryl (+869) i Metody (+885). Cyryl po studiach w Konstantynopolu udał się na górę Olimp do klasztoru w Bitynii, gdzie przebywał już jego brat – Metody»** [20].*

іменам-символам (Adam – перший чоловік, Ева – перша жінка, Jezus Chrystus – вищість, ідеал, істина, Judasz – один із дванадцяти апостолів, який зрадив свого учителя, Ісуса Христа): «Jezus Chrystus realizuje odważny plan Ojca w Duchu Świętym» [8]; «**W osobie Jezusa Chrystusa dostrzegają Boży ratunek dla wszystkich grzeszników i doświadczonych przez życie»** [9]; «**Dodatkowo**

паміятамы, że ten dwunasty, **Judasz**, nie doczeka już radości zmartwychwstania. Nie podniesie się ze zdrady. Zasmuca Jezusa» [10].

Використання прецедентних власних імен у текстах сучасних проповідей є потужним засобом посилення експресії, коли на ім'я видатної особи (вченого, політика, історика, державного чи культурного діяча) накладаються персональні досягнення його носія й ім'я переходить у постантропонімічний статус: (*Mikołaj Watek, Adam Sapięha, Wit Stwosъ, Krzysztof Kolumb, Justin Bieber, Oskar Wild, Lady Gaga, Andrea Bocelli, Celine Dion, John Legend, Lang Lang*): «**Adam Stefan Sapięha** przyszedł na świat 14 maja 1867 w Krasicy. Droga do kapłaństwa prowadziła przez długoletnie studia, z początku wcale nie teologiczne, a prawnicze. Studiował na Uniwersytecie Jagiellońskim, potem przeniósł się do Wiednia, gdzie kontynuował naukę....» [10]; «**Krzysztof Kolumb**, wielki odkrywca Ameryki, napisał do króla Hiszpanii, przybijając do brzegu wyspy Haiti taki list: Tutaj jest wiele korzeni, wielkie kopalnie złota i innych kruszców...» [12]; «Rzeźbiarz **Wit Stwosъ** prezentuje go w ołtarzowej scenie *Pojmania* w charakterystycznej żółtej szacie zdrady i fałszu» [13]; «**Justin Bieber**, lat 27, Kanadyjczyk, to chrześcijanin — protestant i gwiazda muzyki pop znana zwłaszcza młodym. W ostatnich latach stoczył wielką walkę z grzechem i uzależnieniem. Ufamy, że zwycięską. Znajduje się na etapie chrześcijańskiego dojrzewania. Jest czymś naturalnym jego śpiew podczas nabożeństwa w kościele do którego należy» [14]; «Doświadczył tego również **Oskar Wild** (†1900), irlandzki pisarz, który sam siebie nazywał arcygrzesznikiem i cynikiem. Ku zdumieniu wszystkich, Oskar Wilde na łożu śmierci przeszedł na katolicyzm» [16]; «W tych dniach wielkie gwiazdy muzyki światowej **Lady Gaga, Andrea Bocelli, Celine Dion, John Legend** i pianista **Lang Lang** wykonały wspólnie piosenkę *The Prayer* — *Modlitwa*. Uczynili to podczas koncertu w Internecie zorganizowanego na rzecz lekarzy walczących z koronawirusem. Oni wyśpiewali już swój „psalm”. Wzruszali siebie i napelnili dusze modlitewnym bezpieczeństwem» [21]. Використанням прецедентних імен проповідник не тільки зацікавлює слухача, але й налаштовує його на діалог із собою як із своїм культурним однодумцем, людиною спільних з ним інтересів і поглядів.

Тому антропоніми та агіоніми, які характерні для сучасних польських проповідей, актуалізують широкий духовно-культурний, релігійно-історичний фон, в окремих контекстах є образами-символами, а також можуть виконувати історико-біографічну функцію.

Як і антропоніми, топоніми теж можуть виконувати роль символу, набуваючи різних емоційно-оцінних відтінків: (*Kana Galilejska, Jerozolima, Betlejem, Jordan, Bronowice Małe, Izrael, Ain Karem, Córa Dawida, Eden, Nazaret, Kafarnaum, Golgota*): «*Kiedy Jezus przychodzi nad **Jordan** rozpoczyna tajemnice światła i nowego życia świata*»; «*Pomaga nowożeńcom w kłopotliwej sytuacji w czasie wesela w **Kanie Galilejskiej***» [4]; «*Dlatego tegoroczny znak Trzech Króli, znak Trzech Mędrców, którzy przyszli do Zbawiciela w **Betlejem** chcemy odczytać jako nową zapowiedź odrodzenia świata*» [9]; «*Opowiada i komentuje bliskość Boga z ludźmi w raju **Eden, Nazarecie, Betlejem, Jerozolimie** i tu dzisiaj w Krakowie. Dwa słowa spajają się w jedno: miłość-przeznaczenie. A my stajemy oniemiała przed dobrocią Boga*» [10]; «*Nie ma powodu, abyśmy zatrzymywali się dłużej nad postawą mieszkańców **Nazaretu***»; «*Jezioro Galilejskie słynie z kapryśnej pogody*» [12]; «*Chrystus wzywa apostołów do wędrówki **do Galilei** jako żywa osoba*» [13]; «*W synagodze w **Kafarnaum** „zdumiewali się Jego nauką”, dosłownie byli „oszłomieni”*» [15]; «*Idzie odważnie przez życie aż **na Golgotę**, aby przypieczętować ofiarę Bożego Syna*» [16]; «*Jeszcze jedna obserwacja na koniec: Bóg przychodzi ze świętym światłem z **Nazaretu i Betlejem** do naszego życia, aby nas podbudować*» [17].

Серед експресивних засобів в сучасній польській проповіді вагоме місце посідають синоніми, які передають ті чи інші поняття з найточнішими відтінками й увиразнюють всю гаму пов'язаних із ними емоційно-експресивних нюансів: «*Odrzucają buńczucznie **logikę, sensowność, trzeźwość, wiedzę o świecie, rozum, rozagę, przytomność, przenikliwość, rozsądek, roztropność***» [1]; «*To wielkie szczęście, odnawialna **młodość serca, niewinność, czystość, łagodność**, którą dostrzegamy nawet w najstarszych jubilatach*» [5]; «*Przecież to nie **euro, dolar, złotówka** są przeklinane, ale serce, które przykleiło się do **pieniądza** i sprzedaje Boga*

i ludzi za centy i grosze» [7]; «Odwiedza wesela, nawiedza rodziny apostołów» [10]; «Przez św. Józefa cichego, umiłowanego, czulego, posłusznego, przyjmującego, twórczego, pracującego, a pozostającego w cieniu, uczymy się drogi prostej i doskonalszej prowadzącej do szczęścia i w konsekwencji do domu Ojca niebieskiego» [12]; «Św. Józef to nasz bohater na szarość, nijakość, dezorientację, zamieszanie, które przeżywa dzisiejszy człowiek i nie wie często dokąd iść» [13]; «Mamy często wrażenie tu w kościele Mariackim w Krakowie, że wielu wchodzących lekceważy sobie prawdę o świętości Bożej tego miejsca i konieczności osobistej, personalnej, pokornej postawy na modlitwie czy podczas zwiedzania»[14]; «Jeszcze jedno zaobserwujmy: apostołowie nie są nadludźmi, herosami» [15]; «Od tysięcy lat mapa jest podstawowym narzędziem orientacyjnym w rękach podróżników, pielgrzymów i turystów» [16]; «Bycie zdrowym oznacza wyzwolenie z choroby ciała, oczyszczenie umysłu oraz uwolnienie duszy z grzechów» [17]. Серед усіх типів мовних контрастів найпопулярнішим, найчастіше вживаним і найміцніше усталеним є контраст семантично корелятивних чи супротивних одиниць, тобто антонімічний контраст. Вживання семантично контрастних лексем сприяє яскравішому вираженню думки й завжди супроводжується певними емоційно-експресивними барвами мовлення. Контраст семантично корелятивних одиниць, як експресивний засіб, широко використовується в усному побутовому й ораторському мовленні, епістолярії та художній літературі, а також і в проповіді [5, с. 24].

Традиція використання антонімів як засобу впливу на вірян під час проповіді є дуже давньою. Слова з протилежними значеннями є надзвичайно виразним стилістичним засобом, бо виконують важливі функції зіставлення або протиставлення (*na dobre i na złe, żyjemy – umieramy, w życiu – w śmierci, lekkich – ciężkich, żyjącego – martwego, radości – smutki, płakali – śmiali się, dobro – zło, dobrego – złego, ubóstwo – bogactwo, realna-mistyczna, fakt – fikcja, wiara – niewiara, wielkie – małe, porannego – wieczornego, niebo – piekło,*): «*Na Eucharystii Jego obecność jest realna i mistyczna*» [1]; «*W tym kontekście słyszymy pozbawioną sensu wypowiedź, że potrzeba „odrzczenia myśli o obiektywnej*

prawdzie, zanik podziału na fakt i fikcję, kulturę i kicz”» [1]; «Osobista wiara lub niewiara człowieka wyraża się, lub nie, w sposobie ubierania, w tym zewnętrznym szacunku wobec niedzieli, dnia zmartwychwstania, Eucharystii, miejsc poświęconych» [9]; «Każdy kościół – te wielkie i te małe budowle – możemy porównać do łodzi rozkołysanej na wzburzonym morzu świata» [10]; «A zaczyna się od niepozornego zaniechania modlitwy domowej, porannego i wieczornego znaku krzyża, odejścia od czytania Pisma, opóźniania w sakramentach» [11]; «Nie ma dróg pośrednich. Niebo lub piekło» [15].

Також ми зауважили, що надзвичайно великий вплив на слухача мають біблійні фразеологізми. Фразеологізми глибоко узагальнюють морально-етичний, світоглядний та суспільно-професійний досвід мовців, відбивають мудрість, дотепність, кмітливість і життєвий оптимізм народу. У цьому розумінні вони є яскравими естетичними й потенціально стилістичними одиницями. Щодо естетики функціонування фразеологізму, то вона полягає головним чином у тому, що доречно вжитий і вміло акцентований сталий вислів здатний змінити багатослівну логічну побудову, образно узагальнити (зрезюмувати) сказане, пожвавити мовлення й надати йому особливої емоційно-експресивної тональності [5, с. 230]. Наприклад: «*Jesteśmy w końcu solą ziemi, światłem świata, sercem środowiska. Mijmy świadomość, jak ważni jesteśmy dla Boga i tych, którzy nas kochają*» [10], в цьому висловлюванні фразеологізм «*Sól ziemi (Сіль землі)*» підсилює в слухача почуття власної значущості, тому що «сіль землі» – кращі люди свого часу; «*Bo przecież miara miłości, to miłość bez miary*» [14], мається на увазі, що міра Божої любові – це любити без міри; «*Bliskie jest królestwo Boże*» [16] – або ще часто вживається варіант «*królestwo niebieskie*» (царство небесне), тобто Рай; «*Litery Alfa i Omega bowiem Jezus mówił: „Ja jestem Alfa i Omega, Pierwszy i Ostatni, Początek i Koniec*» [18], в одному із текстів Бог каже: «Я є Альфа й Омега, Перший і Останній, Початок і Кінець». Альфа є першою, а омега – останньою літерами грецького алфавіту, тому фразеологізм означає початок і кінець; основу, найголовніше.

Висновки. Отже, усі експресивні засоби пов'язані між собою й утворюють чітку організовану систему. Ця система складалася, шліфувалася, вдосконалювалася протягом тривалого часу, але особливо інтенсивно – на сучасному етапі розвитку мови.

У сучасній польській проповіді емотивну лексику репрезентують: синоніми, антоніми, релігійні терміни, ідеологізми, агіоніми, антропоніми, топоніми та ін.. У польських казаннях інгерентна експресивність супроводжує ім'я – символ *Jezus Chrystus*, власні назви-імена апостолів, пророків, святих; адгерентними експресивно забарвленими є антропоніми, що є прецедентними іменами; топоніми-біблеїзми із символічним значенням і топоніми, що позначають населені пункти.

Перспективу дослідження вбачаємо в аналізі стилістичних засобів вираження експресії в сучасній польській проповіді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Смирнова М. С. Проповідь у релігійному православному дискурсі ХХ століття: лінгвопрагматичний аспект: дис. ...канд. філ. наук: 10.02.15 – загальне мовознавство. Маріуполь, 2016. 271 с.
2. Баюн К. Й. Експресивність як мовна та мовленнєва категорія. *Вісник Житомирського державного університету*. Випуск 2 (80). Філологічні науки, 2015. С. 232–236.
3. Чабаненко В. А. Основи мовної експресії. Київ: Вища школа, 1984. 165 с.
4. Ніколаєнко О. А. Експресивність лексичних засобів мови як засіб впливу на адресата у текстах ораторського дискурсу Республіканського Риму. *Studia Linguistica*. Випуск 8. 2014. С. 99–104.
5. Чабаненко В. А. Стилістика експресивних засобів української мови: монографія. Запоріжжя: ЗДУ, 2002. 351 с.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРОВАНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Ks. Dariusz Raś. *Do nieba*. URL: <https://mariacki.com/do-nieba/> (дата звернення: 1.01.2022).
2. Ks. Dariusz Raś. *Mądrzy*. URL: <https://mariacki.com/madrzy/> (дата звернення: 24.06.2021).
3. Ks. Dariusz Raś. *Wirusologia*. URL: <https://mariacki.com/wirusologia/> (дата звернення: 12.01.2022).
4. Ks. Dariusz Raś. *Odkrywcy*. URL: <https://mariacki.com/odkrywcy/> (дата звернення: 18.01.2022).
5. Ks. Dariusz Raś. *Personalnie*. URL: <https://mariacki.com/personalnie/> (дата звернення: 18.01.2022).
6. Ks. Dariusz Raś. *Związani*. URL: <https://mariacki.com/zwiazani/> (дата звернення: 18.01.2022).
7. Ks. Dariusz Raś. *Burze i cuda*. URL: <https://mariacki.com/burze-i-cuda/> (дата звернення: 18.01.2022).
8. Ks. Dariusz Raś. *Ekzorcyści*. URL: <https://mariacki.com/egzorcysci/> (дата звернення: 18.01.2022).
9. Ks. Dariusz Raś. *Odważni 2*. URL: <https://mariacki.com/odwazni-2/> (дата звернення: 20.01.2022).
10. Ks. Dariusz Raś. *Oznaczeni*. URL: <https://mariacki.com/oznaczeni/> (дата звернення: 22.01.2022).
11. Ks. Dariusz Raś. *Słowni*. URL: <https://mariacki.com/slowni/> (дата звернення: 22.01.2022).
12. Ks. Dariusz Raś. *Skomunikowani*. URL: <https://mariacki.com/skomunikowani/> (дата звернення: 22.01.2022).
13. Ks. Dariusz Raś. *Konkretni*. URL: <https://mariacki.com/konkretni/> (дата звернення: 22.01.2022).
14. Ks. Dariusz Raś. *Posłuszni*. URL: <https://mariacki.com/posluszni/> (дата звернення: 29.01.2022).
15. Ks. Dariusz Raś. *Cud*. URL: <https://mariacki.com/cud/> (дата звернення: 29.01.2022).

16. Ks. Dariusz Raś. *Zmiany*. URL: <https://mariacki.com/zmiany/> (дата звернення: 29.01.2022).
17. Ks. Dariusz Raś. *Jezus*. URL: <https://mariacki.com/jezus/> (дата звернення: 2.02.2022).
18. Ks. Dariusz Raś. *Odrodzeni*. URL: <https://mariacki.com/odrodzeni/> (дата звернення: 2.02.2022).
19. Ks. Dariusz Raś. *Prostoduszni*. URL: <https://mariacki.com/prostoduszni/> (дата звернення: 2.02.2022).
20. Ks. Dariusz Raś. *Apostołowie to wędrowcy*. URL: <https://mariacki.com/apostolowie-to-wedrowcy/> (дата звернення: 4.02.2022).
21. Ks. Dariusz Raś. *Bezpieczni. W czasie epidemii*. URL: <https://mariacki.com/bezpieczni-w-czasie-epidemii/> (дата звернення: 4.02.2022).